

Skiftnotat

Næringslivet trenger langsiktig karbonprising

Utarbeidet av Finansskiftet

August 2025

Innledning

Klimapolitikken i Norge er i rask utvikling, med stadig mer ambisiøse mål for utslippskutt. Allerede i 2030 skal utslippene reduseres med 55 prosent, og for 2035 er ambisjonen nylig økt til 70–75 prosent. Skift har lenge pekt på behovet for et [nasjonalt klimamål for 2035](#), som kan skape forutsigbarhet og tydelige rammer for omstilling. På lengre sikt ligger også det overordnede målet fast: 90–95 prosent reduksjon i klimagassutslipp innen 2050, sammenlignet med 1990-nivå.

Imidlertid viser tallene for 2024 at utslippene i Norge kun er redusert med 12 % siden 1990, mens andre europeiske land har redusert vesentlig mer. Med nær 100 % fornybar kraftproduksjon har Norge et særskilt utgangspunkt, noe som gjør elektrifisering av fastlandsindustrien, norsk sokkel og transportsektoren til en avgjørende strategi i overgangen til et lavutslippssamfunn.

I tillegg er det nødvendig med målrettede kutt i «hard-to-abate»-sektorer (e.g. sement, metall, kjemikalier), blant annet gjennom teknologier som karbonfangst, utnyttelse og -lagring (CCUS) og hydrogen. Dette er sektorer og teknologier hvor det kreves forholdsvis lange horisonter og som må omstilles over tid. Samtidig må det hensyntas at klimagassutslipp fra biologiske prosesser ikke kan sidestilles med utslipp fra fossile kilder, da de har ulik påvirkning på karbonbalansen over tid.

Skift støtter opp om regjeringens klimapolitiske bærebjelke i omstillingen: høye CO₂-avgifter, og deltakelse i EUs kvotesystem (EU ETS). Virkemidlene har allerede drevet betydelige investeringer i utslippsreducerende teknologi. Samtidig er kvoteprisen for lav og uforutsigbar til å utløse tilstrekkelig investeringer i industrien alene ([Miljødirektoratet, 2025](#)). Selv om utslippsmålet innenfor kvotesystemet er forutsigbart, påvirkes prisen på kvotene også av annen klimapolitikk i EU, hvilket gjør at prisen er lavere enn det dyreste tonnet for å nå klimamålet for kvotepliktig sektor. Videre er det også en iboende risiko for at myndighetene på et tidspunkt vil nedjustere klimaambisjonene slik at karbonprisene blir lavere enn forventet (Oslo [Economics](#), 2024).

For at CO₂-avgiftene og EU ETS effektivt skal kunne utløse investeringer i Norge i tråd med klimamålene, er det derfor behov for mekanismer som gir karbonprisbanene økt troverdighet og gir virksomheter tid og forutsigbarhet til å kunne omstille seg. I tillegg er det behov for virkemidler som fasiliterer omstillingsprosjektenes lønnsomhet.

Forslag til tiltak på karbonprising

Dersom myndighetene binder seg til masta i klimapolitikken vil de mer effektivt kunne oppnå sine mål om utslippsreduksjoner, samtidig som norske virksomheters kostnader knyttet til omstilling går. Gjennom å redusere den politiske usikkerheten blir kostnaden ved omstilling lavere, og lavere kapitalkostnader utløser flere omstillingsprosjekter.

For å skalere investeringer i klimaomstillingen ber Finansskiftets medlemmer om fem tiltak fra norske myndigheter:

Tiltak #1. Videre plan for opptrapping av CO₂-avgift

Vi etterlyser en langsiktig, tverrpolitisk forankret, lineær opptrapping på karbonavgifter i Norge. Det må lønne seg å omstille, og da må karbonprisene videre opp.

I dag går den vedtatt opptrappingen fram til 2030.¹ Vi trenger forutsigbarhet vesentlig lenger og minst fram mot 2040, i tråd med [Klimarådets \(2025\)](#) anbefaling.

Karbonkostnaders betydning for energigjenvinning og karbonfangst

Returkraft AS er et avfallshåndteringsselskap som driver med energigjenvinning fra avfall, og eier et av Skandinavias mest moderne og effektive gjenvinningsanlegg i Kristiansand. Selskapet har utslipp på 142 290 tonn CO₂, hvorav ca. 45% er biogene utslipp og de resterende er fossile, og de jobber mot et karbonfangstanlegg (CCS). Deres LCCC (Levelised Cost of Carbon Capture) er anslått til å være 2400 kr/t CO₂ (2024) over 20 år, mens karbonkostnaden i samme periode er estimert til 2504 kr/t CO₂ (2024), basert på Finansdepartementets karbonpriser for bruk i samfunnsøkonomiske analyser. For å kunne ta en investeringsbeslutning kreves det at risiko i prosjektet reduseres. At man kan stole på regjeringens karbonprisbaner vil være avgjørende, og differansekontrakter er ansett som det viktigste verktøyet for å redusere usikkerheten og hjelpe til med en investeringsbeslutning.

¹ Vedtatt av Stortinget som en del av [Klimaplan 2021–2030](#).

Tiltak #2: Langsiktige kontrakter på karbon

Fra næringslivets ståsted vil det være en politisk risiko for at CO₂-avgiften nedprioriteres i framtidige statsbudsjett, at EUs kvotesystem revideres, eller at sektorer bli kompensert dersom karbonprisene skulle bli for høye for å beskytte bedrifter og unngå karbonlekkasje.

For at karbonprisingen skal virke effektivt trenger næringslivet forsikring om at karbonprisene faktisk blir høyere, ikke bare de kommende årene, men 10–15 år fram i tid. Investeringsbeslutningen blir enklere med forutsigbarhet om at karbonprising passer med utstyrets nedbetalingstid.

Differansekontrakter for utslippsreduksjoner er et virkemiddel som vi vet fungerer og som bør skaleres i klimapolitikken på tvers av sektorer, både innenfor og utenfor kvotesystemet. Differansekontrakter innebærer at staten garanterer for differansen mellom den realiserte markedsprisen på karbon og karbonprisen som garanteres i kontrakten.

Differansekontrakter trenger heller ikke gi store kostnader på fremtidige statsbudsjett. Det viktigste er at politikerne står ved sine målsetninger i klimapolitikken. Dersom de gjør det vil vi forvente at karbonprisen blir høy, slik at differansen som skal dekkes blir liten, eller null. For å redusere statens kostnader kan kontrakten potensielt også utformes tosidig, hvilket betyr at staten får tilbake penger i tilfeller der markedsprisen blir høyere enn den garanterte prisen.

Selv om myndighetene holder sine klimaløfter vil det være en mulighet for at karbonprisen er lav, for eksempel dersom det kommer banebrytende teknologi som gjør at CO₂-nivået i atmosfæren kan stabiliseres mye billigere. I avveiningen mellom å risikere ekstra utgifter på statsbudsjettet i et positivt teknologiscenario hvor omstillingen går enklere, og risikoen for at norsk industri ikke evner å omstille seg i tråd med utslippsmålene, er vi mest bekymret for det siste.

Differansekontrakter som verktøy for å kommersialisere usikre teknologier

Storbritannia har benyttet differansekontrakter (CfD) som et sentralt virkemiddel for å bli en globalt ledende aktør innen havvind. Gjennom seks auksjonsrunder er det tildelt kontrakter som har resultert i over 15 GW operasjonell kapasitet fordelt på 44 havvindparker. Ordningen gir prosjekter med høy teknologisk og markedsmessig usikkerhet en stabil og forutsigbar kontantstrøm, noe som i betydelig grad reduserer risikoen i operasjonell fase. CfD-mekanismen har vært avgjørende for å mobilisere privat kapital til storskala utbygging av havvind i UK. Tyskland lanserte i 2024, som første europeiske land, karbondifferansekontrakter for industrien, og de første tildelingene ble gjort i en auksjonsprosess samme år (BMWK, 2024). Norge bør gjøre som Tyskland, og anvende Storbritannias vellykkede CfD-mekanisme til energiintensive industrier som stål-, kjemikalie-, og sementproduksjon (CCfD).

Det er mange måter å utforme differansekontrakter på. For at den garanterte differansen skal bli så lav som mulig er det vanlig at den bestemmes gjennom en auksjon. Virksomhet som kan gjøre investeringen for minst differanse vinner kontrakten. Et slikt system krever vesentlig administrasjon for hver enkelt kontrakt, og vil i første rekke kun være aktuelt for de største prosjektene. En enklere administrativ løsning, og som potensielt kan gjelde ett større spenn av prosjekter, er at kontrakten gjelder differansen mellom markedspris og en forhåndsdefinert karbonprisbane. En slik kontrakt kan standardiseres, men med ulik karbonprisbane avhengig av om virksomheten er eksponert mot CO₂-avgift eller kvotepris.

Tiltak # 3: Øremerke CO₂-proveny til klimatiltak

For å skape bredere støtte til klimapolitikken bør nye CO₂-inntekter tilbakeføres til bedrifter og privatpersoner. Midlene bør i hovedsak kanaliseres slik at de bidrar til å løse andre omstillingsbarrierer, herunder små og mellomstore bedrifters kapasitet og behov, slik at det brede lag av norsk næringsliv blir del av det grønne skiftet. Statens inntekter fra CO₂-avgift og salg av klimakvoter er anslagsvis det dobbelte av utgiftene knyttet til klimapolitikken ([Menon, 2024](#)). Til sammenligning besluttet EU å gå fra minimum 50 prosent til 100 prosent øremerking i 2024. Framover bør en vesentlig større andel av inntektene fra klimapolitikken brukes til å finansiere andre omstillingstiltak, i tråd med anbefalingene fra [Zero \(2025\)](#).

Manglende eller utilstrekkelig prising av klimagassutslipp er en grunnleggende markedssvikt, men ikke den eneste. Utilstrekkelig insentiver til forskning og utvikling, naturlig monopol i strømmettet og eksisterende fossil infrastruktur er eksempel på andre barrierer for grønn omstilling. I tillegg kan små og mellomstore bedrifter være spesielt sårbare, da de ofte har mindre ressurser til å investere i grønn teknologi og energieffektivisering. Her kan deler av proveny fra CO₂-avgifter være en viktig finansieringskilde.

Aksept for økte CO₂-avgifter blant norske virksomheter

Et valgekspperiment gjennomført av Dugstad mfl. (2023)² viser at det er større aksept blant norske bedrifter for økte CO₂-avgifter på fossilt drivstoff dersom det kombineres med øremerket bruk av midlene til klimatiltak. Aksepten er høyest når brorparten av avgiftene øremerkes finansiering av klimatiltak, samtidig som en andel brukes på å utjevne økonomiske forskjeller mellom by og land. Med en slik utforming oppga bedriftene at de villig til å akseptere en avgiftsøkning på 5,27 kr/l drivstoff, hvilket tilsvarer en økning i CO₂-avgift på omlag 2000 kroner per tonn hvis virksomheten bruker dieselmotorer. Resultatet gir viktig informasjon om hvordan norske politikere og myndigheter kan utforme klimapolitikken på en måte som bidra til å øke legitimiteten blant norsk næringsliv for høyere karbonprising.

Tiltak # 4: Flest mulig kilder til utslipp bør prises

For å få en effektiv klimapolitikk og legge til rette for mest mulig innovasjon bør alle sektorer og alle kilder til utslipp ha en karbonpris. [Forslaget fra EU](#) om inkludering av karbonfjerning og avfallsforbrenning i revideringen av EUs kvotesystem (ETS) er riktig retning å gå. En videreutvikling av slike ordninger bør ta høyde for sektorvise forskjeller i utslipp og omstillingsmuligheter.

For utslippskilder hvor det er vanskelig å ilegge avgift, bør det etableres en 'omvendt avgift for karbonfjerning', slik at negative utslipp blir en viktig inntektskilde for karbonfangst. En slik ordning vil innebære statlige kjøp av karbonfjerning, hvor prisbanen kan settes på samme måte som for differansekontrakter.

2 Dugstad, A., Grimsrud, K., & Lindhjem, H. (2023). Aksept for økt klimaavgift blant norske bedrifter. Praktisk økonomi & finans, 39(4), 352–367.

Tiltak # 5: Øke kunnskapen om karbonprising i næringslivet

For at karbonprisingen skal fungere, er det en forutsetning at beslutningstakere er tilstrekkelig informert om de økonomiske konsekvensene knyttet til CO₂-utslipp fremover. Selv om enkelte sektorer har begynt å ta dette innover seg, er det fortsatt uklart for mange hvordan det kan påvirke verdikjeder og bedrifter indirekte. Det er også viktig å merke seg at karbonpris ikke nødvendigvis er reflektert i alle relevante beslutningsprosesser. Det kan være på grunn av manglende kunnskap, eller rett og slett fordi klimagassutslipp tradisjonelt ikke har vært inkludert i beslutninger.

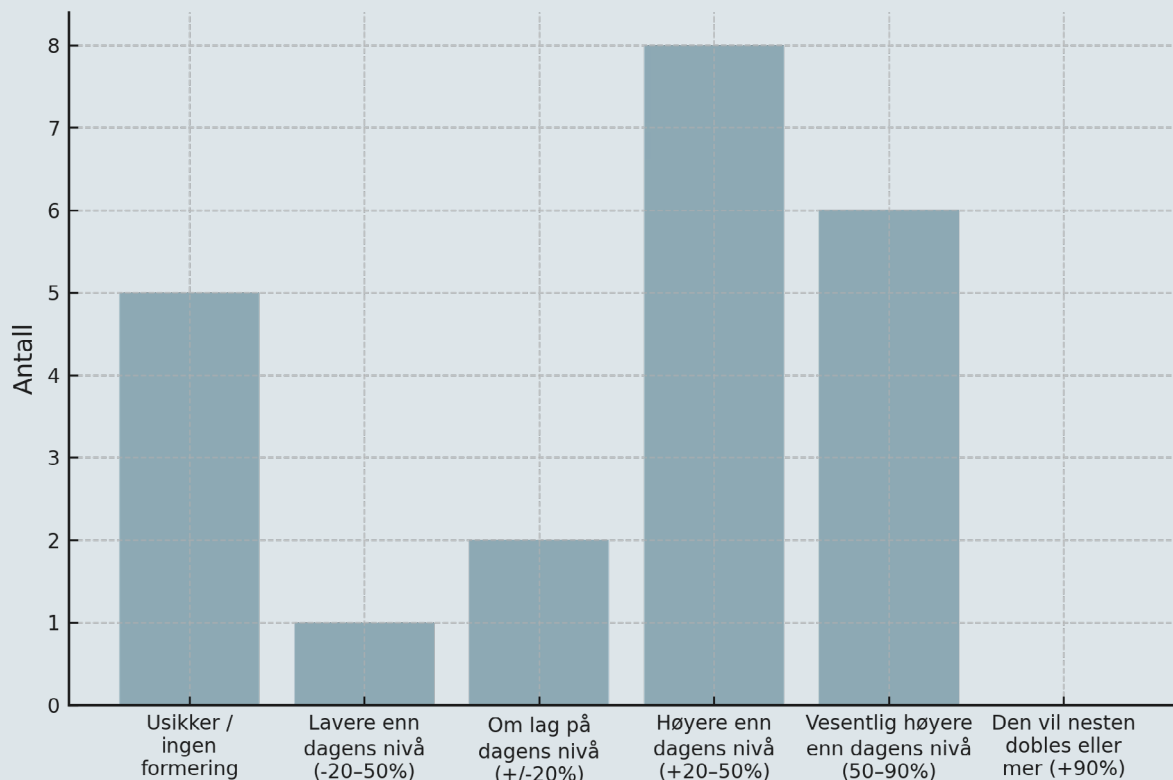
Myndigheter, næringslivsorganisasjoner og finansbransjen kan bidra til at det brede laget av bedrifter i Norge er godt informert om fremtidig karbonprising og hvordan dette vil påvirke kostnaden av utslipp. For å overvinne stivhengige beslutningsstrukturer og andre kunnskaps og kompetansemangler i virksomhetene, bør vi sammen arbeide aktivt for å kommunisere forventede konsekvenser av karbonprising fra vedtatt politikk. Dette handler også om å fremme langsiktig tenkning, utfordre status quo, redusere opplevd risiko knyttet til miljøvennlige investeringer og bidra til forståelsen av at fremtidige trender kan være ikke-lineære og mer komplekse enn historiske data antyder.

Myndigheter og næringslivsorganisasjonene må sammen prioritere ressurser til informasjonsarbeid som når ut til det brede lag av næringsliv. Bankene bør involveres både i utforming og implementering, slik kan vi sammen sikre effektiv kommunikasjon til det brede laget av norsk næringsliv. Banker og finansinstitusjoner har et særlig ansvar i sin dialog med bedriftene om finansiering av langsiktige investeringer, om å forsikre seg at kunnskapen om fremtidig karbonprising er integrert i beslutningsgrunnlaget.

Kunnskap om fremtidig karbonpris blant norske virksomheter

Stortinget besluttet en gradvis opptrapping av CO₂-avgiften fram mot 2030 ([Meld. St. 13 \(2020–2021\)](#)). Dagens nivå på CO₂-avgift er 1405 kroner, og at den i 2030 er 2 400 2025-kroner, tilsvarende 71 prosents vekst over fem år.

I Skifts spørreundersøkelse blant medlemmer stilte vi spørsmålet: "Hvordan tror du CO₂-avgiften i Norge vil utvikle seg nominelt fram mot 2030?". Blant de 24 respondentene, forventer kun seks at karbonavgiften vil øke i tråd med nivået det er tverrpolitisk enighet om. Hele åtte respondenter har ingen formening eller mener avgiften vil forbli på dagens nivå eller lavere, og to unnlater å svare. Dette kan indikere betydelig usikkerhet og manglende informasjon blant næringslivet om fremtidige karbonpriser.

Undersøkelsen viser også at 14 av respondentene mener at CO₂-kostnader påvirker selskapets beslutninger. Dette inkluderer faktorer som investeringsvalg, teknologivalg, materialbruk og strategiske prioriteringer. Mens noen respondenter rapporterer at CO₂-prisen ikke har vesentlig innvirkning på deres beslutninger, ser andre indirekte påvirkninger, som valg av alternative produkter.

For å hjelpe bedrifter med å forberede seg på ulike utfall, kan virkemidler og verktøy som informasjonskampanjer, stresstesting og scenarioanalyser være nyttige.

Store klimaskift

Gjennom «Store klimaskift» samles topplederne i Skift, på tvers av sektorer og bransjer, for å utvikle nye løsninger og forretningsmuligheter i overgangen til et nullutslippssamfunn.

Finansskiftet er ett av ti strategiske satsingsområder.

Medlemmene i Finansskiftet:

Arntzen Grette

Deloitte

Eksfin

Formue AS

Gjensidige

KLP

Nysnø Klimainvesteringer

PwC Norge

Siva

SpareBank 1 Nord-Norge

SpareBank 1 Sør-Norge

SpareBank 1 SMN

Storebrand (leder)

ZERO